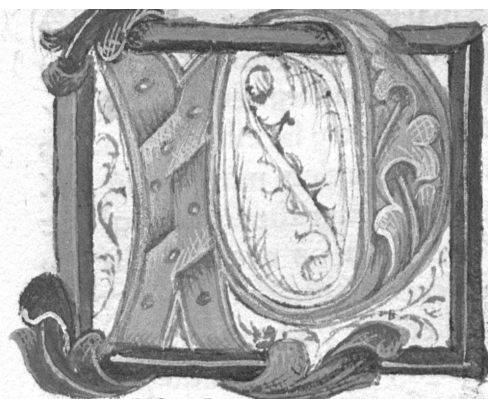

GOTICO-ANTIQUA, PROTO-ROMAN, HYBRID.
15TH CENTURY TYPES BETWEEN GOTHIC AND ROMAN
ATELIER NATIONAL DE RECHERCHE TYPOGRAPHIQUE

RUSCH 'R-BIZARRE' PROTO-ROMAN 103R
ADOLF RUSCH
STRASBOURG 1467-74

Rius est vt de
ecclesia & ei⁹
partibus vide
amus. Notan
dum est ergo
q̄ ecclesiarum
alia est corp
alis in qua vi
delicet diuina
officia celebrā

tur. Alia spiritualis que est fidelium collectio
siue populus per ministros conuocatus. & in
vnum congregatus ab eo qui vnanimis habi
tare facit in domo. Sicut enim corporalis ex
congregatis lapidibus construitur sic & spi
ritualis ex diuersis hominibus congregatur.
ecclesia ergo grece dicitur cōuocacio latine.
quia omnes ad se vocat. quod nomen magis
pprie cōuenit ecclesie spirituali q̄ corporali
quoniam homines non lapides conuocantur.
sepe tamen nomen signati attribuitur signā
ti. Ecclesia autem materialis spiritualem de
signat vt diceſ vbi de eius consecratione age
tur. Rursus ecclesia grece dicitur catholica
id est vniuersalis quia per totum mundum ē
constituta seu diffusa. quia vniuersi in deum
credentes in vna debent esse congregacione.
vel quia ī ea est generalis doctrina ad instru
ctionem omnium fidelium. Synagoga quoq̄
grece congregacio dicitur. quod proprium
nomen iudeorum populus tenuit. ipsorum enī
proprie synagoga dici solet q̄uis & ecclesia
dicta sit. Apostoli tamen nuncq̄ synagoga sed
semper ecclesiam forte discernēdi causa. Di
citur eciā presens ecclesia syon. eo q̄ ab hac
peregrinacione longe posita promissionē rez
celestium speculat. & ideo syon id est specula
cio nomē accepit. Pro futuro vero patrie pa
ce hierusalē vocatur. Nam hierusalem pacis

Rius est vt de
ecclesia & ei⁹
partibus vide
amus. Notan
dum est ergo
q̄ ecclesiarum
alia est corp
alis in qua vi
delicet diuina
officia celebrā

tur. Alia spiritualis que est fidelium collectio
siue populus per ministros conuocatus. & in
vnum congregatus ab eo qui vnanimis habi
tare facit in domo. Sicut enim corporalis ex
congregatis lapidibus construitur sic & spi
ritualis ex diuersis hominibus congregatur.
ecclesia ergo grece dicitur cōuocacio latine.
quia omnes ad se vocat. quod nomen magis
pprie cōuenit ecclesie spirituali n corporali
quoniam homines non lapides conuocantur.
sepe tamen nomen signati attribuitur signā
ti. Ecclesia autem materialis spiritualem de
signat vt diceſ vbi de eius consecratione age
tur. Rursus ecclesia grece dicitur catholica
id est vniuersalis quia per totum mundum ē
constituta seu diffusa. quia vniuersi in deum
credentes in vna debent esse congregacione.
vel quia ī ea est generalis doctrina ad instru
ctionem omnium fidelium. Synagoga quoq̄
grece congregacio dicitur. quod proprium
nomen iudeorum populus tenuit. ipsorum enī
proprie synagoga dici solet nuis & ecclesia
dicta sit. Apostoli tamen nunn synagoga sed
semper ecclesiam forte discernēdi causa. Di
citur eciā presens ecclesia syon. eo q̄ ab hac
peregrinacione longe posita promissionē rez
celestium speculat. & ideo syon id est specula
cio nomē accepit. Pro futuro vero patrie pa
ce hierusalē vocatur. Nam hierusalem pacis

quoniam homines non lapides conuocantur.
sepe tamen nomen signati attribuitur signā-
ti. Ecclesia autem materialis spiritualemente
signat ut dicitur ubi de eius consecratione age-
tur. Rursum ecclesia grece dicitur catholica
id est vniuersalis quia per totum mundum ē
constituta seu diffusa. quia vniuersi in deum

quoniam homines non lapides conuocantur.
sepe tamen nomen signati attribuitur signā-
ti. Ecclesia autem materialis spiritualemente
signat ut dicitur ubi de eius consecratione age-
tur. Rursum ecclesia grece dicitur catholica
id est vniuersalis quia per totum mundum ē
constituta seu diffusa. quia vniuersi in deum

A B C D E F G H

I L M N O P Q R

S T V X Y Z

a b c d e f g h i k l m n

o p q r s f t u v x y z

A B C D E F G H I L
M N O P Q Q_u R S
T V X Y Z a á ã æ b B c
č ċ ċ d đ e é ě f ff g ģ h
ß i ĩ k l P m n ñ ñ o ó õ œ
p p p p q q q q q q q
q̃ r r̃ r̃ s s̃ f f f f f f t t̃
t̃ t̃ u ũ v x y z & 3 4 9
C) . : ? / o r t

A B C D E F G H I L
M N O P Q Q_u R S
T V X Y Z a á ã æ b B c
č ċ ċ d đ e é ě f ff g ģ h
ß i ĩ k l P m n ñ ñ o ó õ œ
p p p p q q q q q q q
q̃ r r̃ r̃ s s̃ f f f f f f t t̃
t̃ t̃ u ũ v x y z & 3 4 9
C) . : ? / o r t

Non eram nescius Brute cum quæ summis ingeniis exquisitaque doctrina philosophi Græco sermone tractavissent ea Latinis litteris mandaremus fore ut hic noster labor in varias reprehensiones incurreret. nam quibusdam et iis quidem non admodum indoctis totum hoc displicet philosophari. quidam autem non tam id reprehendunt si remissius agatur sed tantum studium tamque multam operam ponendam in eo non arbitrantur. erunt etiam et ii quidem eruditi Græcis litteris contemnentes Latinas qui se dicant in Græcis legendis operam malle consumere. postremo aliquos futuros suspicor qui me ad alias litteras vocent genus hoc scribendi etsi sit elegans personae tamen et dignitatis esse negent. Contra quos omnis dicendum breviter existimo. Quamquam philosophiae quidem vituperatoribus satis responsum est eo libro quo a nobis philosophia defensa et collaudata est cum esset accusata et vituperata ab Hortensio. qui liber cum et tibi probatus videretur et iis quos ego posse iudicare arbitrarer plura suscepi veritus ne movere hominum studia viderer retinere non posse. Qui autem si maxime hoc placeat moderatius tamen id volunt fieri difficilem quandam temperantiam postulant in eo quod semel admissum coerceri reprimique non potest ut prope modum iustioribus utamur illis qui omnino avocent a philosophia quam his qui rebus infinitis modum constituent in reque eo meliore quo maior sit mediocritatem desiderent. Sive enim ad sapientiam perveniri potest non paranda nobis

solum ea sed fruenda etiam sapientia est sive hoc difficile est tamen nec modus est ullus investigandi veri nisi inveneris et quærendi defatigatio turpis est cum id quod quæritur sit pulcherrimum. etenim si delectamur cum scribimus quis est tam invidus qui ab eo nos abducat sin laboramus quis est qui alienae modum statuatur industriae nam ut Terentianus Chremes non inhumanus qui novum vicinum non vult fodere aut arare aut aliquid ferre denique non enim illum ab industria sed ab inliberali labore deterret sic isti curiosi quos offendit noster minime nobis iniucundus labor. is igitur est difficilius satis facere qui se Latina scripta dicunt contemnere. in quibus hoc primum est in quo admirer cur in gravissimis rebus non delectet eos sermo patrius cum idem fabellas Latinas ad verbum e Græcis expressas non inviti legant. quis enim tam inimicus pæne nomini Romano est qui Ennii Medeam aut Antiopam Pacuvii spernat aut reiciat quod se isdem Euripidis fabulis delectari dicat Latinas litteras oderit Synephebos ego inquit potius Cæcilii aut Andriam Terentii quam utramque Menandri legam A quibus tantum dissentio ut cum Sophocles vel optime scripserit Electram tamen male conversam Atilii mihi legendam putem de quo Lucilius ferreum scriptorem verum opinor scriptorem tamen ut legendus sit. rudem enim esse omnino in nostris poetis aut inertissimæ segnitiae est aut fastidii delicatissimi. mihi quidem nulli satis eruditi videntur quibus nostra ignota sunt. an tinamne in nemore nibilo minus legimus quam hoc idem Græcum

LATIN ABBREVIATIONS
DISCRETIONARY LIGATURES

ā	a m
ḅ	b i s
ḑ	d e d e s d i c i t d i c t u s d i s d i t d u m u n d
ē	e m e n e s t
ḡ	g r a
ḥ	h i c
ḷ	l u u l
ī	i n i n i i m i m u i r e m i m i n n i n i m
ō	o n o m i o o d o
ṑ	p a r p e r
ṕ	p r o p r o p
ṑ̃	p r a
ṙ	q u i d
ṙ̇	q u o

ṙ	q u o d
ṙ̇	q u e
ṙ̇̇	q u o q u e
ṙ̇̇̇	q u a m
ṙ̇̇̇̇	t e r t r
ṙ̇̇̇̇̇	t i o
ṙ̇̇̇̇̇̇	u m u n
ṙ̇̇̇̇̇̇̇	e t
ṙ̇̇̇̇̇̇̇̇	c o n
ṙ̇̇̇̇̇̇̇̇̇	e t
ṙ̇̇̇̇̇̇̇̇̇̇	r u m
ṙ̇̇̇̇̇̇̇̇̇̇̇	u s

HISTORICAL LIGATURES
STANDARD LIGATURES

ct	c t
ff	f f
ff	f f
ft	f t

HISTORICAL FORMS
STYLISTC ALTERNATES

f	s
---	---

RUSCH 'R-BIZARRE' 103R, PROTO-ROMAN FIRST USED IN STRASBOURG
BY ADOLF RUSCH FOR RABAN MAUR'S DE UNIVERSO BETWEEN 1467-74
(EXACT DATE UNKNOWN) AND USED UNTIL 1475.

TYPE DESIGN WORKSHOP AT ESAL METZ AND BIBLIOTHÈQUE MUNICIPALE
DE METZ, HELD BY JÉRÔME KNEBUSCH, METZ, APRIL 2018.

SOURCES: *SECRETUM DE CONTEMPTU MUNDI*, FRANSCESCO
PERTRARCA, 1473.

WORKSHOP PARTICIPANTS: SUZY MICHEL, ANTHONY VISCONTI, ANIS
REMAKI, LAUREEN REVOCATO, SEBALD PAUER, HELENA BERG, JEANNE
RICHARME, CYNTHIA MACRI, KATHARINA VILIEVA, MADELEINE PINOT,
SOLINE GUIGONIS, LUCIE MEDDA, ALEXIS FAUDOT.

FONT DESIGNED AND PRODUCED BY ALEXIS FAUDOT AND RAFAEL RIBAS,
DIRECTED BY JÉRÔME KNEBUSCH, ATELIER NATIONAL DE RECHERCHE
TYPOGRAPHIQUE (ANRT), NANCY.

IMAGES: © BAYERISCHE STAATSBIBLIOTHEK, MÜNCHEN & ANRT, NANCY.

PUBLISHED UNDER THE SIL OPEN FONT LICENCE AND AVAILABLE AT
GOTICO-ANTIQUA.ANRT-NANCY.FR

COPYRIGHT ANRT, ALL RIGHTS RESERVED, 2019

VERSION: 1.0, 25 APRIL 2019

ADDED GLYPHS:

JKUWj